

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määruse „Ettevõtja tootearenduse toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määruse eelnõu (edaspidi *määrus*) abil viiakse ellu „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti” meetme 21.1.1.1 „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine” sekkumise 21.1.1.13 „Ettevõtja arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Tugi- ja arenduskeskuste toetus)” eesmärgi. Määruses on hõlmatud sekkumise alategevus „Ettevõtja tootearendusprogramm“ (edaspidi *meede*), alategevuste „Ettevõtte arenguprogramm“ ning „Tugi- ja arenduskeskuste toetus“ elluviimiseks on planeeritud eraldi määrused.

Meetme tegevustega panustatakse Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035 nimetatud eesmärkide täitmisesse ning „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027” erieesmärgi 1 „Teadus- ja innovatsioonivõimekuse ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine” saavutamisesse.

Meede panustab TAIE arengukava 2021–2035 üldeesmärki, kuna toetab otseselt ettevõtetes teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja teadlaste ning ettevõtjate vahelist koostööd, mille tulemusena suureneb Eesti majanduse tootlikkus ning luuakse konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi. Meetme abil toetatakse vaid projekte, mis panustavad nutika spetsialiseerimise fookusvaldkondade eesmärkidesse. Nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondadeks on järgmised neli TAIE fookusvaldkonda: digilahendused igas eluvaldkonnas, tervistehnoloogiad ja -teenused, kohalike ressursside väärimine, nutikad ja kestlikud energialahendused.

Meetme tegevused aitavad saavutada riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihti „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja selle alamsihti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“. Määrusega kavandatud meetmete panus Eesti 2035 sihtidesse ning kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 (edaspidi *ühissätete määrus*) artikliga 9 on toodud seletuskirja lisas 2. Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht on toodud lisas 4.

Meetmel „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine” on puutumus kliima- ja keskkonna eesmärkidega. Käesolev sekkumine panustab vastavate eesmärkide saavutamisse läbi ettevõtjate tootearenduse projektide toetamise, mille tulemusel tulevad turule uued, paremad ning keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse rohkem panustavad tooted, teenused ja tehnoloogiad. Sekkumine on piiratud nutika spetsialiseerumise valdkonnaga, millest mitmed (nt nutikad ja kestlikud energialahendused ja kohalike ressursside väärimine) toetavad otseselt keskkonnahoiu eesmärgi.

Tootearenduse toetust anti välja esmakordselt eelmisel Euroopa Liidu struktuurifondide perioodil, toetus avati 2018. aastal. Meetme edenemise kohta viidi 2022. a läbi analüüs¹, mille põhiline järeldus oli, et tootearenduse toetus on ettevõtjate jaoks väga oluline ja hästi toimiv meede, mis aitab ettevõtjatel ellu viia tootearenduse projekte ning läbi uute toodete ja teenuste parendada ettevõtte majandusnäitajaid ning suurendada eksporti. Seetõttu on plaanis jätkata tootearenduse toetusega ka uuel perioodil ilma suuremate muudatusteta.

Toetuse andmist on kavandatud ellu viia üle-eestilisena. Tegevusi rahastatakse jooksvalt kuni eelarvevahendite ammendumise või toetuse taotlemise perioodi lõppemiseni. Meetme „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ kogurahastus Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest on 94 miljonit eurot, millest sekkumise „Ettevõtte arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Tugi- ja arenduskeskused)“ jaoks on planeeritud 46 968 000 eurot. Määruse alusel kehtestatud meetme eelarve Euroopa Regionaalarengu Fondide vahenditest on 15 000 000 eurot, millele lisandub taotlejate omafinantseering. Riiklikku kaasfinantseeringut meetme elluviimiseks pole ette nähtud.

Määrusega nähakse ette toetuse andmise tingimused ja määrusespetsiifilised toetuse andmise menetlusnormid, toetuse taotleja ja saaja õigused ning kohustused, rakendusasutuse ja –üksuse õigused ja kohustused.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse valmistasid ette Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *rakendusasutus*) ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *rakendusüksus*). Määruse koostasid rakendusasutuse majandusarengu osakonna arenduse ja innovatsiooni nõunik Mikk Vahtrus (e-post: mikk.vahtrus@mkm.ee, telefon: 625 6389) ja rakendusüksuse ettevõtluse ja innovatsiooni keskuse tiimijuht Erki Varbola (e-post: erki.varbola@eas.ee, telefon: 639 7618). Määruse juriidilise ekspertiisi teostasid rakendusasutuse õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (e-post: gerly.lootus@mkm.ee, telefon: 639 7652) ja rakendusüksuse vanemjurist Terje Kleemann (e-post: terje.kleemann@eas.ee, telefon 627 9340).

Määruse seletuskirja koostas rakendusasutuse majandusarengu osakonna arenduse ja innovatsiooni nõunik Mikk Vahtrus (e-post: mikk.vahtrus@mkm.ee, telefon: 625 6389).

1.3. Eelnõu õiguslik alus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 4 lõike 3 alusel kinnitatud meetmete nimekirjaga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 27 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine

¹ <https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/uuringud-ja-analuusid>

5. Taotluse menetlemine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine
7. Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused
8. Toetuse saaja ning rakendusüksuse õigused ja kohustused
9. Finantskorrektsioonid

1. peatükk

Üldsätted

Määruse 1. peatükis sätestatakse määruse kohaldamisala, toetuse andmise eesmärk ja tulemus, vaidemenetluse kord, määratakse rakendusasutus ja -üksus ning kasutatavad terminid. Meetme tegevuste elluviimist reguleerivad toetuse andmise tingimust (edaspidi *määrus*) nimetatakse lühemalt tootearenduse toetuseks.

Määruse § 1 lõikes 1 kehtestatakse, et määrusega viiakse ellu rakenduskava meetme 21.1.1.1 „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine” sekkumise 21.1.1.13 „Ettevõtte arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Tugi- ja arenduskeskuste toetus)” ja täpsemalt selle alategevuse „Ettevõtja tootearendusprogramm” eesmärgi.

Lõikes 2 sätestatakse, et määrus panustab rakenduskava poliitikaeesmärki 1 „Nutikam Eesti” erieesmärki 1 „Teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine”. Ühtlasi luuakse seos määruse ja Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035 nimetatud eesmärkide vahel.

Lõikes 3 kehtestatakse, et määrusega reguleeritakse riigi eelarvestrateegia 2023–2026 programmi „Tadmussiirde programm” meetme „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine” tegevuse „Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine” elluviimist.

Lõikes 4 sätestatakse, et toetus panustab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete edendamisse.

Lõikes 5 seotakse toetus riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035” strateegilise sihiga „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik”. Tootearenduse toetuse projektid panustavad ennekõike alamsihti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine”, kuna meede toetab otseselt ettevõtetes teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja teadlaste ning ettevõtjate vahelist koostööd (vt ka käesoleva seletuskirja lisa 2).

Lõikes 6 sätestatakse, millistele Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatoris avaldatud tegevusvaldkondadele määrust ei kohaldata. Võrreldes eelmise perioodiga on lisandunud välistuste all kivi- ja pruunsöe kaevandamine ning nafta ja maagaasi tootmine ja toomist abistavad tegevusalad, et tagada toetuse kooskõla keskkonna- ja kliimaeesmärkidega.

Lõikes 7 sätestatakse, et toetus on Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (edaspidi *üldine grupierandi määrus*) alusel teadus- ja arendusprojektidele (edaspidi *TA projektid*) antav riigiabi. Sellest tulenevalt järgitakse toetuse andmisel üldise grupierandi määrukses TA projektide toetamiseks ettenähtud tingimusi, sealhulgas toetusmäär, abikõlblikud tegevused ja abikõlblikud kulud. Antud määruse alusel antakse toetust artikkel 25 lõikes 2c nimetatud tootearenduse tegevusteks, teised artikkel 25 nimetatud tegevused ei ole abikõlblikud. Lisaks sätestatakse lõikes 8 ja 9 riigiabist lähtuvad tingimused, millal määrust ei kohaldata. Siia hulka kuulub näiteks piirang, et toetust ei anta raskustes olevale ettevõtjale.

Lõikes 10 kehtestatakse taotleja või toetuse saaja ning rakendusüksuse vaheline teabe ja dokumentide edastamise kord. Teabe, kuludokumentide ja aruannete edastamiseks ning taotlus- ja aruandevormide ning juhiste kättesaadavaks tegemiseks kasutatakse ÜSS2021_2027 § 21 lõikes 3 sätestatud e-toetuse keskkonda.

Paragrahvi viimases lõikes sätestatakse, et toetust antakse ja tuleb kasutada kooskõlas Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud määrusega „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused”, mida lühendatult nimetatakse ühendmääruseks. Ühendmääruse § 1 lg 2: „Toetuse andmise tingimustes võib määrukses sätestatud tingimusi täiendada või täpsustada, kui see on vajalik toetatavate tegevuste eripära tõttu, arvestades määrusega reguleerimata juhtudel riigisisestes ja Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõudeid ja võimalusi. Toetuse andmise tingimustes võib määrukses sätestatud tingimusi jätta kohaldamata, kui see tuleneb Euroopa Liidu õigusaktidest ja määrukses ei ole sätestatud teisiti.“ Ühendmäärus ei näe ette, et käesolevas määrukses tuleks ühendmäärust üle korrata. Seetõttu on määrukses läbivalt eemaldatud kõik ebavajalikud viited ühendmäärusele, kuna selle viitega ja ühendmäärusega ei ole kahtlust, et ühendmäärus käesoleval juhul kohaldub. Vastavad viited on selguse mõttes jäetud seletuskirja.

Määruse §-s 2 selgitatakse määruse olulisemad terminid.

Toetuse andmisel lähtutakse üldise grupierandi määruse põhimõtetest ja seetõttu on olulisemate terminite määratlemisel kasutatud grupierandi määruse mõisteid.

Tootearendus mõiste määratlemisel on lähtutud üldise grupierandi määruse artikli 2 punktist 86. Vastavalt üldisele grupierandi määrusele on tootearendus olemasolevate teaduslike, tehnoloogiliste, ärialaste ja teiste asjakohaste teadmiste ja oskuste omandamine, ühendamine, kujundamine ja kasutamine uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste arendamise jaoks. Siia hulka võivad kuuluda ka tegevused, mille eesmärk on uute toodete, protsesside või teenuste mõisteline määratlemine, kavandamine ja dokumenteerimine. Tootearendus võib hõlmata uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste prototüüpide loomist, demonstreerimist, pilootkasutust, katsetamist ja valideerimist reaalsusele vastavas tööseisundi keskkonnas, kui põhieesmärk on mittevalmis toodet, protsessi või teenust tehniliselt täiustada. Tootearenduse hulka kuulub ka kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamine, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoodet ja kui selle tootmine üksnes demonstreerimise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis. Tootearendus ei hõlma olemasolevate toodete, tooteliinide, tootmisprotsesside, teenuste ja muude toimingute rutiinset või perioodilist muutmist, isegi kui sellised muudatused tähendavad täiustamist. Antud määruse kontekstis on üldise grupierandi määruse mõistet kitsendatud toote või teenuse arendamisele.

Kuna üldise grupierandi määrase kohaselt rakendatakse erinevate suurusega ettevõtjatele erinevat toetusmäära, siis on terminite all selgitatud väikeettevõtja, keskmise suurusega ettevõtja ning suurettevõtja mõisteid, lähtuvalt üldise grupierandi määrase lisa I artiklist 2.

Taotluse esitamisel tuleb esitada projektiplaan, mis on tootearenduse tegevuskava, sisaldades oodatavaid tulemusi, toote tootmisse viimise või teenuse pakkumise analüüsi, turustamise plaani, ekspordipotentsiaali analüüsi ja ekspordiplaani, projektimeeskonna kirjeldust ning ettevõtja majandusnäitajate prognoosi.

Tulenevalt rakenduskava tingimustest peavad kõik poliitikaeesmärgi „Nutikam Eesti“ tegevused panustama nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondadesse, sh tootearenduse toetus. Terminite all on selgitatud, et nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonnad on TAIE arengukava 2021–2035 järgmised fookusvaldkonnad:

- 1) digilahendused igas eluvaldkonnas;
- 2) tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- 3) kohalike ressursside väärindamine;
- 4) nutikad ja kestlikud energialahendused.

Fookusvaldkondade täpsem kirjeldus koos prioriteetsete alamsuundadega on toodud iga fookusvaldkonna teekaardis². Tootearenduse toetuse projektide puhul ei ole oluline, et ettevõtja põhitegevusala oleks üks fookusvaldkondadest, vaid et konkreetse projekti tegevus panustaks fookusvaldkonda. Näiteks, kui EMTAK koodi alusel metallitoodete tootmisega tegelev ettevõtja küsib tootearenduse toetust, mille eesmärk on tuulegeneraatori valmistamiseks vajaliku komponendi arendamine või uue komponendi loomine, sobitub projekt nutika spetsialiseerumisega, panustades nutikate ja kestlike energialahenduste fookusvaldkonda. Taotlemisel märgivad taotlejad, millis(t)esse nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonda(desse) projekt panustab. Taotluse hindamise käigus antakse hinnang projekti panusele nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonda(desse). Projektid, mis ei panusta ühegi nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonda, tunnistatakse nõuetele mittevastavaks ja rakendusüksus teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Määruse §-s 3 kehtestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Toetuse andmise eesmärk on aidata ettevõtjal kasvatada uue või oluliselt muudetud tootest või teenusest rahvusvahelist müügitulu. Kusjuures tulenevalt rakenduskava tingimustest peab loodav toode või teenus olema seotud nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade eesmärkidega. Toetuse tulemusena peab ettevõtja arendama välja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise uue või oluliselt muudetud toote või teenuse. Seega on meede suunatud ennekõike ettevõtjatele, kellel on juba tooted, mis on suunatud eksporditurule või kellel on ambitsioon siseneda uutele turgudele või suurendada oma turupositsiooni. Samuti on meede suunatud ettevõtjatele, kellel on piisav võimekus ja vahendid, et viia ellu tootearenduse projekti. See tähendab, et ettevõtjal on olemas või võimalus kaasata projekti elluviimiseks vajalik omafinantseering ning ettevõtjal on kas sisemine võimekus arendusprojekti läbiviimiseks või leidub sobiv partner, kellelt soovitud arendusteenuseid tellida. Oluline on rõhutada, et toetust antakse projektidele, mis on innovatsiooni- ja arendusmahukad ja mille puhul on põhjendatud, et riik aitab ettevõtjal arendustööga seotud riske maandada.

² <https://taie.ee/taie-fookusvaldkonnad>

Määrus panustab rakenduskava järgmistesse tulemus- ja väljundnäitajatesse:

Tabel 1. Rakenduskava väljundnäitajad

Indikaator	Ühik	Vahetase (2024)	Sihttase (2029)	Andmeallikas	Mõõtmisagedus
1. Toetatavad ettevõtjad*	Ettevõtjad	13	66	SFOS, projektiaruanded	Üks kord projekti jooksul
2. Toetustega toetatavad ettevõtjad	Ettevõtjad	13	66	SFOS, projektiaruanded	Üks kord projekti jooksul

* Sh peetakse eraldi arvestust mikro-, väikeste, keskmiste ning suurte ettevõtjate arvu üle.

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitajad*

Indikaator	Ühik	Baastase (2021)	Sihttase (2029)	Andmeallikas	Mõõtmis- sagedus
1. Erasektori investeringud, mis täiendavad avaliku sektori toetust	Euro	0	22 000 000	SFOS, projekti taotlus, projekti-aruanded	Projekti rahastamise otsuse tegemise ajal või selle muutmisel
2. Ettevõttesisese innovatsiooniga tegelevad VKE-d	Ettevõtjad	0	17	Projekti lõpparuanded	Projekti lõppemisel
3. VKE-d, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta	Ettevõtjad	0	26	SFOS, projektiaruanded, Äriregister	Peale projekti lõppemist (ülejärmisel aastal)

*Tulemusnäitajate 1 ja 3 andmed sisestab RÜ.

Vastavad tulemus- ja väljundnäitajad on kokku lepitud ja Euroopa Komisjonile esitatud poliitikaeesmärgi „Nutikam Eesti” perioodi 2021-2027 näitajate metoodikas. Näitajate passis on toodud ka iga näitaja sihttaseme arvutuskäik. Juhul kui ühte indikaatorisse panustab mitu erinevat sekkumist, siis on toodud iga sekkumise kohta eraldi arvutuskäik.

Toetuse andmisel hinnatakse Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihtide saavutamist tasakaalustatud regionaalset arengut, soolist võrdõiguslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust, keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel järgmiste näitajatega:

- 1) soolise võrdõiguslikkuse indeks;
- 2) hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik;
- 3) ligipääsetavuse näitaja;
- 4) väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 keskmisest;
- 5) ressursitootlikkus;
- 6) kasvuhoonegaaside netoheide CO₂ ekvivalentides.

Toetuse taotlejad peavad analüüsima, kuidas projekt panustab otseselt või kaudselt eespool nimetatud näitajate ja Eesti 2035 põhimõtete saavutamisse ning kirjeldama taotluses, millis(t)esse näitaja(te)sse ja milliste tegevustega projekt panustab. Projekti lõpparuandes tuleb kirjeldada, kuidas projekti tulemus või tehtud tegevused vastava(te)sse näitaja(te)sse ja eesmärki(desse) panustasid.

Tasakaalustatud regionaalarengu näitaja „väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 keskmisest“ saavutamist aitavad lisaks toetada rakendusasutuse ja rakendusüksuse tegevused regionaalse tasakaalustatuse suurendamiseks.

Määruse §-s 4 nimetatakse meetme rakendusasutus ja rakendusüksus. Määruse rakendamisel täidab rakendusasutuse ülesandeid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning rakendusüksuse ülesandeid Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Määruse §-s 5 sätestatakse vaidemenetluse kord.

Rakendusüksuse toimingu või otsuse peale võib esitada vaide vastavalt ÜSS2021_2027 §-le 31. Vaide lahendab üldjuhul rakendusüksus. Juhul kui vaide on esitatud taotluse rahuldamise (§ 18), rahuldamata jätmise, taotluse osalise või kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse peale (§ 20), tegeleb vaide lahendamise ja rakendusasutus. Kohustuslik vaidemenetlus täidab õiguspoliitilisi eesmärke nagu õiguskaitsefunktsioon, halduse enesekontroll ning halduskohtute töökoormuse vähendamine. Kohustuslik vaidemenetlus on mõistlik, sest aastate 2017–2020 vaiete statistika alusel on kohustuslik vaidemenetlus võimaldanud nii haldusorganil tehtud vigu parandada kui ka selgitada kaebajatele täiendavalt otsustamisel tähtsust omavaid asjaolusid, mis omakorda on vähendanud halduskohtute töökoormust. Vaidemenetluses erimeelsuste lahendamine hoiab üldiselt kokku nii menetlusosaliste aega ning kohtuvaidlustele kuluvaid rahalisi vahendeid, arvestades, kui pikaajaliseks võib vahel kujuneda vaidlus kohtus. Ehk siis rakendusüksuse otsustega seotud vaide rakendusasutuse tasandile viimine panustab õiguskaitsefunktsiooni ja halduse enesekontrolli, sh toimib tagasisidemehhanismina poliitikakujundajale. Rakendusasutuses lahendab vaide osakond, mille põhiülesandeks on Euroopa Liidu struktuurivahendite strateegiat käsitlevate osade väljatöötamise koordineerimine.

Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaidemenetlusega seotud teave, dokumendid ja vaideotsus toimetatakse vaide esitajale kätte elektrooniliselt.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Peatükk sätestab määruse raames toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud, projekti abikõlblikkuse perioodi, toetuse piir- ja omafinantseeringu määrad ning nendega seotud tingimused.

Määruse §-s 6 nimetatakse määruse raames toetatav tegevus.

Toetust antakse ettevõtjatele tootearenduse läbiviimiseks, mille käigus arendatakse välja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline uus toode või teenus, mille tulemusel kasvab ettevõtja rahvusvaheline müügitulemus. Ühtlasi peab toetatav tootearenduse projekt panustama ka meetme tulemus- ja väljundnäitajatesse.

Määruse §-s 7 kehtestatakse toetuse abikõlblikud kulud ning nendega seotud tingimused.

Lõikes 1 sätestatakse üldiselt, et kulu on abikõlblik, kui see on kooskõlas käesolevas määruses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega.

Abikõlblikud kulud on järgmised tootearenduse elluviimiseks vajalikud kulud:

- 1) projektiga seotud töötajate töötasu ning sellega seotud seadustest tulenevad maksud ja maksed. See hõlmab teadlasi, insenere, tehnolooge, projekteerijaid, tehnikuid ja muud abikoosseisu sellises ulatuses, mil nad tegelevad konkreetse tootearenduse projektiga. Lisaks on abikõlblikud seadusest tulenev lähetusega või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu ning koolituskulu. Abikõlblikud ei ole puhkusetasu ning teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised proportsionaalselt töötasuga;
- 2) vahendite ja seadmete kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse tootearenduse projekti jaoks;
- 3) toetuse taotlejast sõltumatult isikult turutingimustel ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste, informatsiooni hankimise, nõustamisteenuste ja intellektuaalomandi omandamise kulud ning projekteerimise ja insenertehniliste lahenduste väljatöötamise, prototüübi valmistamisega seotud kulud ning vajalike katsete ja testiga seotud kulud;
- 4) materjali ja tarvikute kulud, mis on otseselt kantud projekti tõttu. Siia kuuluvad näiteks prototüübi valmistamiseks vajalikud tarvikud ja toormaterjal, uue toote vastavuse katsetamisega seotud materjali kulud.

Täiendavalt sätestab eelnõu, et kui vahendeid ja seadmeid ei kasutata projektis kogu nende kasutusea vältel, on seadmete kasutamise kulu arvestuse aluseks toetuse saaja raamatupidamise sise-eeskirjas sätestatud amortisatsiooniarvestus või rendileandjaga kokkulepitud rendisumma, mis vastab projekti kestusele ja mida arvutatakse üldiselt aktsepteeritava raamatupidamistava kohaselt.

Lõikes 4 määratakse, et abikõlblikud ei ole lisaks ühendmääruse §-s 17 loetletud kuludele sellised kulud, mis ei ole projektiga seotud või on projekti elluviimise seisukohast põhjendamatud või ebaolulised. Lisaks ei ole käibemaks abikõlblik kulu sh ka juhul kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav.

Abikõlblike kulude hulka ei arvata ka tehinguid seotud isikute vahel. Seotud isikute määramisel lähtutakse tulumaksuseaduse §-st 8, mille põhjal käsitletakse seotud isikutena muu hulgas järgmisi isikuid:

- ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses;
- juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- isikule kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile;
- juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele;
- isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud.

Määruse §-s 8 kehtestatakse projekti abikõlblikkuse periood.

Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõppevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad. Projekti abikõlblikkuse periood algab taotluse rakendusüksusele esitamise kuupäevast või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud hilisemast kuupäevast ning lõpeb taotluses märgitud ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 31. augustil 2029. aastal. Taotleja ei tohi projektiga seotud tegevustega alustada ega võtta kohustusi nende tegevuste elluviimiseks enne taotluse esitamist rakendusüksusele. Tootearenduse projekti maksimaalne abikõlblikkuse periood 36 kuud.

Toetuse saajal on õigus taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist, kui projekti elluviimisel on ilmnenud toetuse saajast sõltumatud asjaolud ja tingimused, et saavutatav tulemus haakub jätkuvalt meetme eesmärkidega ning projekti tegevused on planeeritud lõpetada hiljemalt 2029. aasta 31. augustiks. Projekt loetakse lõppenuks siis, kui toetuse saaja esitatud lõpparuanne on rakendusüksus poolt kinnitanud ning rakendusüksus selle alusel toetuse saajale lõppmakse.

Määruse §-s 9 sätestatakse toetuse maksimaalne summa ja osakaal projekti abikõlblike kulude kogumaksumusest.

Toetuse maksimaalne summa ühe projekti kohta on 500 000 eurot ja minimaalne summa 25 000 eurot.

Toetuse osakaal projekti maksumusest sõltub ettevõtja suurusest. Toetuse maksimaalsed osakaalud on:

- 1) väikeettevõtjatel 45% projekti abikõlblikest kuludest;
- 2) keskmise suurusega ettevõtjatel 35% projekti abikõlblikest kuludest;
- 3) suurettevõtjal 25% projekti abikõlblikest kuludest.

Toetuse maksimaalsed osakaalud tulenevad üldise grupierandi määruse artikli 25 punktidest 5 ja 6.

Projekti elluviimisel tekkinud kulud, mida toetusest ei hüvitata, kannab toetuse saaja. Projekti omafinantseering on toetuse saaja panus projekti nii abikõlblike kui ka mitteabikõlblike kulude katteks. Omafinantseering peab katma abikõlblikest kuludest selle osa, mida toetus ei kata. Omafinantseeringu all ei käsitleta teisi riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või Euroopa Liidu institutsioonide või fondide antud toetusi.

3. peatükk

Nõuded taotlejale ja taotlusele

Peatükis kirjeldatakse millistele nõuetele peab vastama taotleja ja taotlus.

Määruse §-s 10 kehtestatakse nõuded taotlejale.

Vastavalt määruse tingimustele saab toetuse taotlejaks olla Eesti äriregistrisse kantud äriühing. Ettevõtja, kelle põhitegevus on ühes § 1 lõikes 5 toodud valdkonnas, ei kvalifitseeru toetuse saajaks. Täiendavalt peab taotlejal või temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtja viimase kahe majandusaasta keskmine müügitulu majandusaasta aruannete kohaselt olema vähemalt 200 000 eurot aastas. Nõue tuleneb asjaolust, et arendustegevuste läbiviimine ja hilisem toote turule toomine on ressursimahukad tegevused, mistõttu peab ettevõtja oma eelneva tegevusega

tõestama võimekust projekti ellu viia ning toetuse eesmärgi ja tulemusi saavutada. Taotlejaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtja all peetakse antud määruses silmas vaid emaettevõtet.

Lisaks ühendmääruse § 3 lõikele 2 toodud nõuetele ei tohi taotleja üle valitsevat mõju omava isiku suhtes olla algatatud sundlõpetamis-, likvideerimis- või pankrotimenetlust.

Määruse §-s 11 kehtestatakse, et taotleja on kohustatud täitma ühendmääruse § 2 lõikes 3 sätestatud nõudeid.

Määruse §-s 12 sätestatakse nõuded taotlusele.

Esitatud taotlus peab vastama ühendmääruse § 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele ning kinnitustele. Projekt panustama vähemalt ühe nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonna eesmärgi. Taotlus peab sisaldama määruuses nimetatud andmeid ja kinnitust, sh taotleja ja projekti üldandmeid, taotleja kinnitust enda vastavuse kohta §-s 10 sätestatud nõuetele, taotleja majandusnäitajaid, teavet täiendavate toetuste saamisest projekti tegevuste elluviimiseks ning positiivse eelhinnangu saanud projektiplaani.

Taotleja peab analüüsima projekti puutumust § 3 lõikes 5 nimetatud näitajatega ning taotluses kirjeldama tegevusi, mis aitavad kaasa näitajate ja riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete saavutamisele. Oluline on, et kõik taotlejad mõtleks projekti koostamisel läbi planeeritud tegevuste ja riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete, sihtide ning ÜSM artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete, sh regionaalarengu, vahelised seosed ning vajadused ja võimalused negatiivseid mõjusid vähendada või positiivseid mõjusid võimendada, luues seeläbi vahetute tulemuste kõrval täiendavat lisandväärtust ja aidates vähendada ühiskondlike lõhesid.

Projekti taotlejal peab kinnitama esitatud andmete õigsust ning seda, et projekti elluviimisel ei riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas toodud põhiõigusi ja järgitakse „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet keskkonnanäesmärkide saavutamiseks.

4. peatükk

Toetuse taotlemine

Määruse §-s 13 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Toetuse taotlemine toimub jooksvalt kuni eelarvevahendite ammendumiseni või toetuse taotlemise perioodi lõppemiseni. Taotluste vastuvõtmise alustamisest, lõppemisest ja peatamisest ning rahastamise eelarvest annab rakendusüksus teada oma veebilehel. Taotluste vastuvõtmine lõpetatakse juhul, kui registreeritud taotluste taotletav rahaline summa, mille kohta ei ole tehtud rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust, saab vähemalt võrdseks meetme tegevuse eelarve vaba jäägiga. Sellisel juhul menetletakse menetluses olevaid taotlusi nende esitamise järjekorras. Taotlus esitatakse rakendusüksusele e-toetuse keskkonna kaudu taotleja esindusõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatuna.

Määruse §-s 14 kirjeldatakse taotluse eelnõustamist.

Toetuse taotluse esitamisele eelneb rakendusüksuse eelnõustamine. Eelnõustamise käigus selgitab rakendusüksuse kliendihaldur toetuse andmise aluseid ja horisontaalsete põhimõtetega arvestamise nõudeid, juhhib tähelepanu kavandatava taotluse võimalikele tehnilistele ja

sisulistele puudustele ning annab soovitusi ja teeb ettepanekuid nende kõrvaldamiseks. Eelnõustamine aitab taotlejal taotlust ja sellega seotud projekti paremini ette valmistada ja seeläbi tagab sujuvama ja edukama projekti elluviimise ning eesmärkide saavutamise. Eelnõustamise tulemusel annab rakendusüksus projektiplaanile positiivse või negatiivse eelhindangu. Eelhindang ei taga taotluse rahuldamise otsust ja seega projektile rahastuse saamist. Enne kui eelnõustamise käigus pole projektile positiivset eelhindangut antud, ei saa ka alustada toetuse taotlemist.

5. peatükk

Taotluse menetlemine

Peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemise protsessi ning taotluse valikukriteeriume ja hindamise korda. Peatükk sätestab tingimused ja korra taotluse rahuldamiseks, rahuldamata jätmiseks, osaliseks või kõrvaltingimusega rahuldamiseks.

Määruse §-s 15 sätestatakse taotluse menetlemise kord.

Taotluse menetlemise käigus võib rakendusüksus nõuda taotlejalt selgitusi ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta, taotluse täiendamist või muutmist, kui leitakse, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esinevad puudused. Taotluse menetlemiseks on ette nähtud kuni 30 tööpäeva taotluse esitamisest. Taotluse menetlemise aega võib pikendada kuni kümne tööpäeva võrra, näiteks taotlejalt selgituste ja lisateabe küsimiseks või täienduste ja muudatuste tegemiseks. Juhul kui vastava tähtaja jooksul pole taotleja puudusi kõrvaldanud, on rakendusüksusel õigus teha taotluse rahuldamata jätmise otsus taotlust sisuliselt hindamata.

Määruse §-s 16 sätestatakse, kuidas ja millistel tingimustel toimub taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamine.

Taotleja ja taotlus tunnistatakse rakendusüksuse poolt vastavaks juhul, kui ta vastab käesoleva määruses sätestatud nõuetele. Juhul kui taotleja või taotlus tunnistatakse nõuetele mittevastavaks, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse ilma projekti sisulise hindamiseta.

Määruse §-s 17 kirjeldatakse valikukomisjoni moodustamist.

Valikukomisjon moodustatakse rakendusüksuse poolt projektide hindamise ja valimise läbi viimiseks. Valikukomisjoni koosseisu kooskõlastab rakendusüksus rakendusasutusega ja teeb koosseisu kättesaadavaks rakendusüksuse veebilehel. Taotluse hindamisele on õigus kaasata täiendavaid valdkonna- või teemaeksperte. Eksperti kasutamise korral pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg ekspertiisi teostamiseks kuluva aja võrra, millest teavitatakse taotlejat viivitamata. Valikukomisjoni liikmed ja eksperdid peavad hindamisel kinnitama oma erapooletust ja sõltumatust ning huvide konflikti puudumist hinnatavates projektides ja taotlejatega.

Määruse §-s 18 kehtestatakse projektide valikukriteeriumid ja -kord. Projektide valikul lähtutakse seirekomisjonis kinnitatud 2021-2027 rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.

Nõuetele vastavaks tunnistatud projekte hinnatakse vastavalt järgmistele valikukriteeriumitele:

Valikukriteerium	Osakaal koondhindest
------------------	----------------------

1. Projekti mõju toetuse andmise eesmärkide ja tulemuste saavutamisele. Kriteeriumi abi hinnatakse projekti panust toetuse andmise eesmärkide ja tulemuste täitmisel ja projekti mõju ettevõtja majandustulemustele.	40%
2. Projekti kvaliteet, mille raames hinnatakse projekti realistlikkust, selgust ja tulemuste mõõdetavust. Täiendavalt hinnatakse projekti ajakava realistlikkust ning projekti kuluefektiivsust, eelarve põhjendust ja läbipaistvust.	20%
3. Taotleja võimekus projekti ellu viia. Hinnatakse taotleja tootearenduse alast ja finantsvõimekust ning riskide juhtimise oskust.	30%
4. Projekti panus nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade eesmärkidesse.	5%
5. Projekt on kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega ning on selgitatud panus § 3 lõikes 5 toodud näitajate saavutamisse. Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete (sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus, kestlik areng, keskkonnakaitse ja kliimaneutraalsus ning regionaalareng) eesmärkide saavutamisele ja milliste konkreetsete tegevuste kaudu panustatakse riigi pikaajalise arengustrateegia vastavatesse näitajasse. Näiteks, valikumetoodikas täpsustatakse, et regionaalarengu näitajasse panustatakse ainult juhul, kui projekt viiakse ellu väljaspool Harjumaad.	5%

Taotlust hinnatakse skaalal 0–4, taotluse koondhinne moodustub valikukriteeriumite hinnete kaalutud keskmisest. Valikumetoodika koostatakse rakendusüksuse poolt lähtudes valikukriteeriumitest. Valikumetoodika kooskõlastatakse rakendusasutusega, Rahandusministeeriumi ning korraldusasutuse ja rakendusasutusega, kes nõustab oma vastutusvaldkonnas Riigikogu poolt riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ kinnitatud strateegilistesse sihtidesse ja põhimõtetesse panustamist. Valikumetoodika avalikustatakse rakendusüksuse veebilehel enne taotlemise avanemist.

Määruse §-s 19 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Taotlus kuulub rahuldamisele, kui taotlus on saanud § 18 lõikes 1 loetletud valikukriteeriumite alusel koondhindeks vähemalt 2,50 ja mida ei ole § 18 lõikes 1 loetletud valikukriteeriumites hinnatud hindegala 2,00. Vastav lävend on kehtestatud juba eelmise perioodi toetusmeetmes ning on ennast õigustanud.

Taotluse rahuldamise otsuses täpsustatakse toetuse saaja õigusi ja kohustusi ning toetuse tingimusi. Otsuses sätestatakse lisaks ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatud projekti elluviimise tingimused ning aruannete esitamise tähtsajad ja kord.

Määruse §-s 20 kehtestatakse tingimused ja kord, kuidas toimub taotluse osaline või kõrvaltingimusega rahuldamine.

Taotluse osalisel rahuldamisel lähtutakse ühendmääruse § 9 lõikest 1. Taotlust saab osaliselt rahuldada üksnes põhjendatud juhtudel ning tingimusel, et projekti eesmärgid on jätkuvalt toetatavad ka osalise toetusega. Taotluse osalisel rahuldamisel võib muuta nii toetuse summat kui ka toetatavaid tegevusi.

Taotluse tingimusliku rahuldamise otsuse võib teha ühendmääruse § 9 lõikes 2 sätestatud juhtudel. Rakendusüksus võib tingimustega rahuldada taotluse osaliselt ka juhul, kui omafinantseeringu tagamine ei ole taotluses esitatud eelarve mahus võimalik. Tingimusliku rahuldamise korral ei teki toetuse saajal õigust toetuse maksetele enne, kui kõrvaltingimus on saabunud või kõrvaltingimus on täidetud.

Taotluse osalise rahuldamisega peab nõustuma taotleja. Kui taotleja ei nõustu muudatustega või projektid eesmärgid ei ole saavutatavad, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

6. peatükk

Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine

Peatükis sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ja kord.

Määruse §-s 21 kirjeldatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimusi ja korda.

Taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks peab selle algatama kas rakendusüksus või toetuse saaja, lähtudes ühendmääruse §-s 12 sätestatud tingimustest ja korrast ning üldise grupierandi määruse tingimustest. Näiteks on toetuse saaja kohustatud viivitamatult abikõlblikkuse perioodi kestel taotlema rakendusüksuselt taotluse rahuldamise otsuse muutmist juhul, kui toetuse saaja soovib muuta projektis ettenähtud alategevusi või kui toetuse saaja soovib pikendada projekti abikõlblikkuse perioodi vastavalt § 8 lõikele 5. Lisaks ühendmääruse §-s 12 sätestatud juhtudele võib taotleja projektis teha teisi muudatusi, mis projekti üldeesmärki ei muuda. Sellisteks muudatusteks võivad olla näiteks muudatused projekti meeskonnas, kulude jaotuses, aruannete esitamise tähtajad.

Toetuse saaja võib teha ka teistel juhtudel muudatusi, juhul kui see on kooskõlas üldise grupierandi tingimustega ja sellest on teavitatud rakendusüksust vähemalt ühe kuu jooksul enne muudatuste tegemist. Juhul kui muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või tegevuste lõpetamise abikõlblikkuse perioodil, on rakendusüksusel õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest. Taotluse rahuldamise otsuse muutmise otsustab rakendusüksus 20 tööpäeva jooksul pärast vastavasisulise taotluse saamist.

Määruse §-s 22 sätestatakse, et taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse osaliselt või täielikult kehtetuks vastavalt ühendmääruse või antud määruses nimetatud tingimustel ja juhtudel.

7. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Määruse 7. peatükis kirjeldatakse, kuidas toimub toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamine ning millised on toetuse maksmise tingimused.

Määruse §-s 23 kehtestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise tingimused ja kord.

Toetuse saajal on kohustus esitada rakendusüksusele vahe-, lõpp- ja järelaruanded. Toetuse saaja esitab aruanded e-toetuse keskkonna kaudu taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel ja tähtaegadeks. Aruannete vormid kehtestab ning teeb toetuse saajale kättesaadavaks rakendusüksus e-toetuse keskkonnas. Vahe- ja lõpparuanded sisaldavad peamiste tegevuste kirjeldust ja teavet projekti tulemuste saavutamise kohta ning toetuse saaja hinnangut projekti edenemisele. Lõpparuandes tuleb anda hinnang ka tegevustele ja projekti tulemustele, millega panustati Eesti 2035 põhimõtete ja näitajate saavutamisse. Rakendusüksus kinnitab või lükkab tagasi vahearuande ja lõpparuande hiljemalt 30 tööpäeva jooksul selle rakendusüksusele esitamisest. Aruannete sisuliseks hindamiseks võib rakendusüksus kaasata eksperte.

Projekti järelaruanne esitatakse rakendusüksuse nõudmisel. Projekti järelaruande eesmärk on hinnata, kas projekt on saavutanud meetme eesmärgid ning kuidas on projekt panustanud tulemusnäitajatesse või toetuse eesmärki, mida ei olnud võimalik määrata projekti lõppemisel. Sellisteks näitajateks on teave lisandväärtuse kasv töötaja kohta või uue toote või teenuse ekspordist saadud müügitulu. Siinkohal tuleb meele pidada, et tootearenduse toetus katab vaid arendusega seotud kulud, tegevused ja kulud, mis on seotud toote turule sobivaks tegemisega ja kommertsialiseerimisega, ei ole antud projekti raames abikõlblikud. Seega on projekti mõju võimalik hinnata minimaalselt 2–3 aasta pärast peale selle lõppu.

Määruse §-s 24 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Toetuse makstakse ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 alusel ehk toetuse makse tehakse tegelike kulude alusel. Maksete tegemisel lähtutakse ühendmääruse §-dest 24–26 nimetatud ning määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud maksete tegemise täpsustavatest tingimustest ja korrast.

Üldiselt maksab rakendusüksus toetuse välja tingimusel, et abikõlblik kulu on tekkinud ehk tegevus on ellu viidud, tekkinud kulud on ära makstud ning kulusid tõendavad dokumendid on rakendusüksusele esitatud ja viimase poolt kinnitatud.

Rakendusüksusel on kohustus 30 tööpäeva jooksul menetleda esitatud kuludokumente. Vajadusel on rakendusüksusel õigus kuludokumente kontrollida toetuse saaja juures. Puuduste korral on rakendusüksusel õigus toetuse saajalt küsida kuludokumentides esinevate puuduste eemaldamist ja selleks täiendava tähtaja määramist. Rakendusüksusel on õigus osaliselt või täielikult maksete menetlemine peatada ühendmääruse § 33 lõikes 1 sätestatud juhul.

8. peatükk

Toetuse saaja ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

Peatükis kirjeldatakse toetuse saaja kohustusi ja õigusi ning rakendusüksuse kohustusi ja õigusi.

Määruse §-s 25 kehtestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused.

Toetuse saajal on õigus saada rakendusüksuselt teavet ja selgitusi, mis on seotud ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega.

Lisaks ühendmäärusest tulenevatele kohustustele peab toetuse saaja kasutama toetust vastavalt taotluse rahuldamise otsuses sätestatule ning tagama projekti juhtimise ja eduka elluviimise rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt. Oluline on eraldi välja tuua, et toetuse saaja, kes ei pea järgima riigihangete seadust, peab ostu maksumuse väljaselgitamiseks läbi viima ühendmääruse § 11 lõigete 3-7 kohaselt ostumenetluse ning esitama koos kuludokumentidega lähteülesande ja vähemalt kaks võrreldavat hinnapakumist üksteisest sõltumatult pakkujalt kõigi üheliigiliste kulutuste puhul, mille maksumus ilma käibemaksuta on vähemalt 20 000 eurot. Juhul kui kahte sõltumatut hinnapakumist ei ole võimalik esitada või kui odavaimat pakumist ei valita, tuleb taotlusele lisada sellekohane põhjendus. Ostu puhul, mis ületab 60 000 eurot ilma käibemaksuta, tuleb ostumenetlus läbi viia riigihangete registris.

Määruse §-s 26 sätestatakse rakendusüksuse õigused ja kohustused.

Rakendusüksusel on muu hulgas õigus kontrollida projekti elluviimist ning nõuda täiendavate andmete esitamist. Rakendusüksusel on õigus lõpetada toetuse väljamaksmine ning nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist, kui toetuse saaja rikub ÜSS2021_2027, selle alusel antud määrustes või käesolevas määruses sätestatud tingimusi või kaldub muul viisil kõrvale taotluses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatust. Lisaks on rakendusüksusel õigus vähendada toetuse suurust proportsionaalselt projekti taotluse rahuldamise otsuses kinnitatud maksumuse vähenemisel.

Lisaks ühendmääruses sätestatule peab rakendusüksus teavitama toetuse saajat vastuvõetud otsusest, üldiselt tehakse seda kohe peale otsuse vastu võtmist, st kas samal päeval või järgneval tööpäeval. Rakendusüksusel on lisaks kohustus säilitada vähese tähtsusega abi andmisega soetud andmeid koos teabe ja vajalike lisadokumentidega 10 aasta jooksul alates viimasest üksikabi andmisest.

8. peatükk

Finantskorrektsioonid

Peatükis sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise alused.

Määruse § 27 kohaselt juhindutakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ÜSS2021_2027 ja ühendmääruses sätestatust. Finantskorrektsioone kohaldatakse juhul, kui toetuse saaja on teinud mitteabikõlblikke kulutusi, on ilmnenu, et toetust ei ole kasutatud eesmärgipäraselt või toetuse saaja on jätnud saavutamata projektis lubatud tulemused ja see on mõjutanud kulude abikõlblikkust. Nimetatud juhtudel nõuab rakendusüksus toetuse osaliselt või täielikult tagasi.

3. Määruse vastavus EL õigusele

Käesoleva määruse aluseks on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Käesolev määrus on kooskõlas ka ÜSS2021_2027 aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja

Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 3006.2021, lk 159–706, parandatud ELT L 450, 16.12.2021, lk 160 ja ELT L 241, 19.09.2022, lk 16);

- Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1—78));
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk. 60–93, parandatud ELT L 13, 20.01.2022, lk 74).

4. Määruse mõjud

Määrus aitab Eesti ettevõtjatel välja arendada uusi tooteid ja teenuseid ning seeläbi tõusta väärtusahelas ja saavutada paremaid majandustulemusi. Otseselt aitab eelnõu ettevõtjatel suurendada uutest toodetest ja teenustest teenitavat rahvusvahelist müügitulu, mis omakorda suurendab maksulaekumisi ja seega Eesti ühiskonna üldist heaolu ja elatustaset. Eelnevat arvesse võttes on määruisel otsene mõju majandusele.

Eelnõu sihtrühm on Eesti ettevõtjad. Ettevõtjate tegevusega võib kaasneda alati teatud määral mõju keskkonnale, eriti tööstusettevõtjate puhul. Arendades välja tehnoloogiliselt uusi tooteid ja teenuseid, kaasneb sellega ka vajadus uuendada oma tootmisprotsesse ja -seadmeid. Uued tootmisprotsessid ja nendeks kasutatavad seadmed on üldjuhul väiksema keskkonnakoormusega kui eelnevate põlvkondade omad. Ühtlasi saab uute toodete ja teenuste arendamisel vajadusel rakendada ringmajanduse põhimõtteid, mille eesmärk on toodete ja nende materjalide korduvkasutus ja ringlussevõtt. Lisaks on määruisel positiivne mõju ka ressursside parema väärindamise kaudu. Seega on eelnõul otsene positiivne mõju looduskeskkonnale.

5. Määruse koostöla seirekomisjoni valikukriteeriumitega

1. Projekti koostöla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele:

Projekti koostöla valdkondliku arengukavaga, mõju rakenduskava erieesmärkide ja meetme eesmärkide saavutamisele hinnatakse valikukriteeriumis 1 ja 4 (§ 18 lõige 1 punktid 1 ja 4).

2. Projekti põhjendatus:

Projekti põhjendatust hinnatakse valikukriteeriumis 2 (§ 18 lõige 1 punkt 2).

3. Projekti kuluefektiivsus:

Projekti kuluefektiivsust hinnatakse valikukriteeriumis 2 (§ 18 lõige 1 punkt 2).

4. Toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia:

Taotleja suutlikkust hinnatakse valikukriteeriumis 3 (§ 18 lõige 1 punkt 3). Täiendavalt aitab taotleja suutlikust projekti ellu viia tagada kehtestatav omafinantseeringu nõue.

5. Projekti koostöla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega:

Projekti koostöla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega hinnatakse valikukriteeriumis 5 (§ 18 lõige 1 punkt 5).

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse raames antava toetuse eelarve Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest on 15 000 000 eurot. Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad. Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele täiendavaid tulusid ega lisakulusid. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused viib läbi rakendusüksus.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Määruse koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrus esitati koostööstamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Sotsiaalministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile. Haridus- ja Teadusministeerium ning Sotsiaalministeerium koostööstasid ilma märkusteta. Pärast tähtaega saabusid Rahandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse koostööstused märkustega.

Määrus esitati arvamuse andmiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele, TAIE juhtkomisjonile ja järgmistele ettevõtete esindusorganisatsioonidele:

- Eesti Töandjate Keskliit;
- Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtete Assotsiatsioon;
- Eesti Kaubandus-Tööstuskoda;
- Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit;
- Eesti Põllumajandus- Kaubanduskoda;
- Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liit;
- Eesti Elektroonikatööstuse Liit;
- Eesti Masinatööstuse Liit;
- Eesti Puitmajaliit;
- Eesti Elektritööstuse Liit;
- Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit;
- Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit;
- Eesti Toiduainetööstuse Liit;
- Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit;
- Eesti Meretööstuse Liit;
- Eesti Keemiatööstuse Liit.

TAIE juhtkomisjonile arvamuse avaldamiseks saadeti dokumendid teaduspoliitika ja innovatsioonipoliitika komisjoni liikmetele, kes täidavad TAIE juhtkomisjoni rolli. Tähtajaks saabusid Eesti Toiduainetööstuse Liidu, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu ja Eesti Töandjate Keskliidu arvamused.

Lisa 1. Märkustega arvestamise tabel

- Lisa 2. Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ÜSM artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vahel vaheliste seoste analüüs
- Lisa 3. „Ei kahjusta oluliselt“ (DNSH) analüüs
- Lisa 4. Põhiõiguste harta ja PIK arvestamise kontroll-leht

Märkustega arvestamise tabel

Märkuse/kommentaari esitaja	Arvestatud/mitte arvestatud
Rahandusministeerium	
Preambul tuleb sõnastada järgnevalt: Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 4 lõike 3 alusel kinnitatud meetmete nimekirjaga.	Arvestatud. Määruse eelnõu preambula sõnastust muudetud vastavalt.
Paragrahv 1 lõige 1 tuleb sõnastada järgnevalt: Määrusega reguleeritakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi ÜSS2021_2027) § 1 lõike 1 punktis 1 nimetatud rakenduskava (edaspidi rakenduskava) meetme 21.1.1.1 „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine” sekkumise 21.1.1.13 „Ettevõtte arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Tugi- ja arenduskeskuste toetus)“ alategevuse „Ettevõtja tootearendusprogramm“ elluviimiseks toetuse andmise tingimusi ja korda.	Arvestatud. Määruse eelnõu paragrahv 1 lõike 1 sõnastust muudetud vastavalt.
Paragrahvi 1 lõikesse 3 tuleb lisada, millisesse tegevuspõhise riigieelarve programmi, meetmesse ja programmi tegevus(te)sse antud toetus panustab.	Arvestatud. Määruse eelnõu paragrahv 1 täiendatud lõikega 3 järgmises sõnastuses: Lõikes 3 kehtestatakse, et määrusega reguleeritakse Eesti riigi 2023. –2026. aasta eelarvestrateegia programmi „Teadmussiirde programm“ meetme „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ tegevuse „Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine“ elluviimist.
Paragrahv 12 lõige 1 punkt 8 tuleb sõnastada järgnevalt: tegevused § 3 lõikes 5 toodud puutumust omavate horisontaalsete põhimõtete lõikes riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete saavutamisele kaasa aitamiseks ja näitajatesse panustamiseks.	Arvestatud. Paragrahvi 12 lõike 1 punkt 8 sõnastust muudetud vastavalt.
Paragrahv 19 lõige 1 punkt 2 tuleb sõnastada järgnevalt: ei ole § 18 lõike 1 sätestatud valikukriteeriumide alusel saanud madalamat hinnet kui 2,00.	Arvestatud. Paragrahvi 19 lõike 1 punkt 2 sõnastust muudetud vastavalt.

<p>Paragrahv 19 lõige 3 tuleb sõnastada järgnevalt: Projektide valimisel kasutatavad valikukriteeriumid ja -metoodika peavad lähtuma ühendamääruse §-st 7. Hindamine viiakse läbi vastavalt rakendusüksuse kinnitatud valikumetoodikale. Valikumetoodika koostamisel lähtub rakendusüksus lõikes 1 nimetatud valikukriteeriumitest. Valikumetoodika kooskõlastatakse enne kinnitamist rakendusasutusega.</p>	<p>Arvestatud. Paragrahvi 18 lõike 3 sõnastust muudetud vastavalt.</p>
<p>Paragrahv 3 selgituse 4. lõik tuleb sõnastada järgnevalt: Toetuse taotlejad peavad analüüsima, kuidas projekt panustab otseselt või kaudselt eelpool nimetatud näitajate ja Eesti 2035 põhimõtete saavutamisse ning kirjeldama taotluses, millis(t)esse näitaja(te)sse ja milliste tegevustega projekt panustab. Projekti lõpparuandes tuleb kirjeldada, kuidas projekti tulemus või tehtud tegevused vastava(te)sse näitaja(te)sse ja eesmärki(desse) panustasid.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja vastavalt täiendatud.</p>
<p>Paragrahv 12 selgituse 2. lõik tuleb sõnastada järgnevalt: Taotleja peab analüüsima projekti puutumust § 3 lõikes 5 nimetatud näitajatega ning taotluses kirjeldama tegevusi, mis aitavad kaasa näitajate ja riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete saavutamisse. Oluline on, et kõik taotlejad mõtleks projekti koostamisel läbi planeeritud tegevuste ja riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete, sihtide ning ÜSM artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete, sh regionaalarengu, vahelised seosed ning vajadused ja võimalused negatiivseid mõjusid vähendada või positiivseid mõjusid võimendada, luues seeläbi vahetute tulemuste kõrval täiendavat lisandväärtust ja aidates vähendada ühiskondlike lõhesid.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja vastavalt täiendatud.</p>
<p>Paragrahv 18 selgitus tuleb sõnastada järgnevalt: Määruse §-s 18 kehtestatakse projektide valikukriteeriumid ja -kord. Projektide valikul lähtutakse seirekomisjonis kinnitatud 2021-2027 rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja vastavalt täiendatud.</p>
<p>Paragrahv 19 selgituse 2. lõik tuleb sõnastada järgnevalt: Taotlus kuulub rahuldamisele, kui taotlus on saanud § 18 lõikes 1 loetletud valikukriteeriumite alusel koondhindeks vähemalt 2,50 ja mida ei ole</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja vastavalt täiendatud.</p>

<p>§ 18 lõikes 1 loetletud valikukriteeriumites hinnatud hindegaga alla 2,00. Vastav lävend on kehtestatud juba eelmise perioodi toetusmeetmes ning on ennast õigustanud.</p>	
<p>Paragrahv 23 selgituse 1. lõik tuleb sõnastada järgnevalt: Toetuse saajal on kohustus esitada rakendusüksusele vahe-, lõpp- ja järelaruanded. Toetuse saaja esitab aruanded e-toetuse keskkonna kaudu taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel ja tähtaegadeks. Aruannete vormid kehtestab ning teeb toetuse saajale kättesaadavaks rakendusüksus e-toetuse keskkonnas. Vahe- ja lõpparuanded sisaldavad peamiste tegevuste kirjeldust ja teavet projekti tulemuste saavutamise kohta ning toetuse saaja hinnangut projekti edenemisele. Lõpparuandes tuleb anda hinnang ka tegevustele ja projekti tulemustele, millega panustati Eesti 2035 põhimõtete ja näitajate saavutamisse. Rakendusüksus kinnitab või lükkab tagasi vahearuande ja lõpparuande hiljemalt 30 tööpäeva jooksul selle rakendusüksusele esitamisest. Aruannete sisuliseks hindamiseks võib rakendusüksus kaasata eksperte.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja vastavalt täiendatud.</p>
<p>Peatükis 5. „Määruse kooskõla seirekomisjoni valikukriteeriumitega“ tuleb kontrollida üle viidete vastavus eelnõu paragrahvis 18 kirjeldatud valikukriteeriumite numeratsiooniga.</p>	<p>Arvestatud. Peatükis 5 muudetud nummerdust nii, et viited eelnõu paragrahvile 18 oleks kooskõlas valikukriteeriumitega.</p>
<p>Riigi Tugiteenuste Keskus</p>	
<p>Eelnõu § 18. Palun korrigeerida sätestatud hindamiskriteeriumite sõnastust nii, et oleks võimalik üheselt aru saada, et kõik seirekomisjoni kinnitatud projektide üldised valikukriteeriumid on kaetud ja eelnõuga ei lisata täiendavaid. Seirekomisjon on kinnitanud järgmised valikukriteeriumid: (1) Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele; (2) projekti põhjendatus; (3) projekti kuluefektiivsus; (4) toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia. Esitatud eelnõu teksti lugedes jääb selgusetuks, millise kriteeriumiga hinnatakse nt kuluefektiivsust. Kuluefektiivsuse kriteeriumi puhul tuleks hinnata, kas ettenähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks. Planeeritud eelarve realistlikkust ja mõistlikkust, kas taotlusest selgub, milliste arvutuste ja</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja peatükis 5 parandatud numeratsiooni. Ühtlasi lisatud eelnõusse ja seletuskirja, et projektide valimisel kasutatavad valikukriteeriumid ja -meetodika peavad lähtuma ühendmääruse §-st 7. Selguse mõttes § 18 lõike 1 punkti 2 täiendatud järgmiselt: „2) 20 protsenti koondhindest moodustab projekti kvaliteet, milles hinnatakse projektiplaani realistlikkust, selgust ja tulemuste mõõdetavust, ajakava realistlikkust ning projekti kuluefektiivsust ja eelarve põhjendatust;</p>

hinnangute alusel on eelarve kokku pandud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud, ning on olemas taotleja võimekus projektile järgnevate püsikulude rahastamiseks.	
Eelnõu § 24 lg 2 palun taastada viide ühendmääruse §-dele 24–26.	Arvestatud. Määruse eelnõu § 24 lõige 2 täiendatud viitega ühendmääruse §-dele 24-26.
Ettepanek seletuskirjas §-i 25 selgituste teise lõike viimased kaks lauset sellisel kujul ära muuta, sest toetuse saaja, kes ei pea järgima riigihangete seadust, peab ta ostu maksumuse väljaselgitamiseks läbi viima ühendmääruse § 11 lg-te 3-7 kohaselt ostumenetluse, kui ostu abikõlblik maksumus on vähemalt 20 000 eurot km-ta. Alates 60 000 eurost km-ta, tuleb ostumenetlus läbi viia juba riigihangete registris. Seletuskirjast võib jääda mulje, et alati piisab kahe hinnapakumuse ja lähteülesande esitamisest. Tegelikult tuleb säilitada ja esitada kogu ühendmääruse §-ile 11 vastava ostumenetluse dokumentatsioon.	Arvestatud. Seletuskirjas §-i 25 selgitust teises lõikes vastavalt täiendatud.
Keskkonnaministeerium	
Määruse eelnõu seletuskirjas (lk 6) on toodud, et Eesti 2035 näitajatega puutumus ei ole toetuse kvalifitseerumistingimus ning juhul kui projekt ühtegi näitajasse ei panusta, on projektile võimalik siiski toetust saada. Juhime tähelepanu, et ühendmääruse (§ 4 lg 1 p 5 ja § 8 lg 4 p 8) kohaselt peab iga projekt panustama vähemalt ühte Eesti 2035 näitajasse ning ei saa tekkida olukorda, et ühegi Eesti 2035 näitajaga puutumust ei ole.	Arvestatud. Vastavalt Rahandusministeeriumi märkustele on eelnõus ja seletuskirjas läbivalt muudetud.
Teeme ettepaneku lisada määruse eelnõu § 3 lõikesse 5 kasvuhoonegaaside heite näitaja järgmise sõnastusega: „6) kasvuhoonegaaside (KHG) heide (CO2 ekvivalentides).“	Arvestatud. Eelnõusse ja seletuskirja lisatud läbivalt vastav näitaja.
Samuti juhime tähelepanu sellele, määruse eelnõu seletuskirja ptk 4 (lk 16) on toodud, et ringmajanduse eesmärk on toodete ja nende materjali taaskasutus, kuid see on eksitav, kuna antud termin hõlmab endas ka jäätmete energiakasutust ja tagasitäidet (JäätS § 15 lg 5 ja 61) ning jääb arusaam, et eelnõukohase määruse alusel toetatakse ka tootearendusena materjalide põletamist ja tagasitäidet, mis aga ei ole ringmajanduse põhimõtetega kooskõlas. Lähtuvalt eelnevast palume seletuskirjas sõna taaskasutus asendada sõnadega korduskasutus ja ringlussevõtt.	Arvestatud. Eelnõu seletuskirja peatükis 4 asendatud sõna „taaskasutus“ sõnadega „korduvkasutus ja ringlussevõtt“.

Saabunud arvamuste arvestamine	
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	
<p>Palume selgitada täpsemalt, milliseid tegevusi toetatakse.</p> <p>Eelnõu § 6 sätestab, et „toetust antakse projektile, mille tegevus panustab eelnõu §-s 3 sätestatud eesmärgile, tulemuse, väljunud- ja tulemusnäitaja saavutamisse ja mille raames viiakse läbi tootearendus.“</p> <p>Palume selgitada, kas toetatavate tegevuste hulgas on ka uute ärimudelite välja töötamine, turu-uuringud ja muu selline või on fookus rohkem toote arendusel, mis sobib ekspordiks.</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Meetme eesmärk on toetada uue toote või teenuse tootearendust vastavalt üldise grupierandi määruse artikli 2 punkt 86. Täpsemalt on tegevused selgitatud seletuskirja paragrahvi 2 kirjelduses.</p>
<p>Eelnõu § 7 reguleerib kulude abikõlblikkust ning selle lõikes 3 on loetletud, millised kulud on abikõlblikud. Selles kulude loetelus ei ole nimetatud ekspordiga seotud kulusid, kuigi eelnõuga kavandatava toetuse andmise eesmärk on vastavalt eelnõu § 3 lõikele 1 „aidata ettevõtjal kasvatada uue või oluliselt muudetud toote või teenuse ekspordist saadud müügitulu“.</p> <p>Seetõttu teeb ITL ettepaneku täiendada eelnõu § 7 lõiget 3 ja lisada abikõlblike kulude loetelu järgmised toote/teenuse esmase ekspordi ja esitlemisega seotud kulud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asjakohased, messid, sündmused, tootesitlused, reklaammaterjalid (samuti eelnimetatuga seotud reklaami, koha vms kulu) jms; - lähetuskulud, mis on seotud koolituste, konverentside, messide ja ka mõne potentsiaalse partneriga (edasimüüjaga) kohtumisega; - koolitusel v konverentsil osalemise kulu, mis on vajalik ettevõtte töötajate oskuste suurendamiseks, et nad saaksid tegeleda tootearendusega; - avalik kommunikatsioon nt partneri abil välisriigis. 	<p>Selgitame.</p> <p>Ettevõtluse ja innovatsiooni toetuse meetmed on üles ehitatud selliselt, et erinevad sekkumised oleks võimalikult selget suunatud kindlale eesmärgile ning sekkumiste komplekt adresseeriks erinevaid vajadusi. Seega on mõislikum eraldi hoida ka tootearenduse toetust ja ekspordiga seotud toetust, kuna alati ei pruugi ettevõtja mõlemat vajada. Ettevõtja ekspordiga seotud tegevusi on planeeritud toetada näiteks läbi VKEd e ettevõtluse arendamise ja rahvusvahelistumise meetme ning ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvatamise käskkirja tegevuste.</p>
<p>Teeme ettepaneku põhjendada eelnõu seletuskirjas toetuse maksimaalseid osakaale.</p> <p>Eelnõu § 9 lg 3 sätestab toetuse maksimaalse osakaalu projekti abikõlblike kulude kogumaksumusest, mis olenevalt ettevõtte suurusest on 25-45% (see tähendab, et mitte väga suur osakaal projekti kogumaksumusest). Nimetatud sätte selgitusest eelnõu seletuskirjas ei</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Seletuskirja paragrahvi 9 selgitust täiendatud järgmise lausega: „Toetuse maksimaalsed osakaalud tulenevad üldise grupierandi määruse artikli 25 punktidest 5 ja 6.,,</p>

<p>saa vastust küsimusele, kas antud rahastuse osakaalud tulenevad EL õigusaktidest või on tegemist Eesti siseriikliku otsusega. Teeme ettepaneku põhjendada eelnõu seletuskirjas toetuse maksimaalse osakaalu suuruseid ja jaotust.</p>	
<p>Eesti Toiduainetööstuse Liit</p>	
<p>Arenduskulude sidumine eksporttoodanguga § 3 (1). Toiduettevõtete turupositsioon on reeglina kõige parem koduturul. Seetõttu on ka võimalus tooteuundustega turule sisenemiseks kõige parem just koduturul. Koduturg annab üldiselt kõige kiiremini tagasiside sellest, kuidas uus toode sobitub tarbimismustrisse, kas maitse on sobiv, samuti pakend, hind, turundus jne. Ilma koduturult saadud esmase tagasisideta on uue tootega eksporturgudele sisenemine oluliselt keerulisem ja riskantsem. Eesti turu maht on väike ja reeglina otsivad ettevõtted eksportväljundeid ka ilma administratiivse surveta. Äriloogika ütleb seda, et rahvusvahelise konkurentsivõime tekkimise eelduseks on reeglina konkurentsivõime koduturul. Ettepanek – palume lisada sihturgude loetellu ka Eesti turg.</p>	<p>Selgitame. Meetme eesmärgiks on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise uue toote või teenuse väljatöötamine, seega ei ole välistatud projekt, mille tulemuse sihtturuks on muuhulgas Eesti. Küll on aga oluline läbi mõelda juba projekti koostamisel, millised võimalused on projekti tulemusel loodud uue toote ja teenuse ekspordiks, kuna paratamatult on Eesti turg ja seega kasvuvõimalused piiratud.</p>
<p>Tootmiskatsete toetamine § 7 (3). Tootmiskatsed moodustavad olulise osa arenduskuludest. Labori seadmetel mikrokogustes välja töötatud toode ei pruugi olla samade omadustega kui protsess viiakse läbi tööstuslikus autoklaavis või pastööris. Katsetoodangut ei saa, isegi juhul kui toode on ohutu ja toiduks kõlblik, müüa partii väiksuse tõttu tavalistes jaemüügi kanalites. Ettepanek: lisada tootmiskatse läbiviimise kulud toetatavate tegevuste hulka.</p>	<p>Selgitame. Tootekatsetused on osa tootearenduse tegevustest ja seega on juba toetatavate tegevuste hulgas. Seletuskirja paragrahvis 2 on selgitatud: „Tootearendus võib hõlmata uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste prototüüpide loomist, demonstreerimist, pilootkasutust, katsetamist ja valideerimist reaalsusele vastavas tööseisundi keskkonnas, kui põhieesmärk on mittevalmis toodet, protsessi või teenust tehniliselt täiustada. Tootearenduse hulka kuulub ka kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamine, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoodet ja kui selle tootmine üksnes demonstreerimise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis.“</p>
<p>Projektiplaani koostamise toetamine § 7 (3). Projektiplaanis nõutakse palju spetsiifilist infot ja see on mahukas dokument. Selle koostamisele kulub nii aega kui raha, eriti juhul kui kaasatakse</p>	<p>Selgitame. Projekti ettevalmistamisega seotud kulud ei ole abikõlblikud, küll aga oleme proovinud tingimuste seadmisel arvestada, et taotleja</p>

<p>konsultant. Ettevõtjad on andnud tagasisidet et mõned nendest on arendusprojektidest loobunud taotluse keerukuse, suure mahu ja sellele kuluva tööaja tõttu.</p> <p>Ettepanek: projektiplaani koostamise kulud lisada toetavate tegevuste hulka.</p>	<p>jaoks ei kujuneks toetuse koostamine seotud kulud toetuse summaga võrreldes ebaproportsionaalseks. Lisaks on võimalus projekti koostamisel ajal ühendus võtta rakendusüksuse konsultantidega, kes saavad nõustada toetuse tingimuste ja taotluse koostamise osas ning seeläbi võimaliku ajalist ja rahalist kulu vähendada.</p>
<p>Juhime veel tähelepanu, et lisaks eeltoodule on uueks tingimuseks taotlejale nõue projekti elluviimisel järgida „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet keskkonnanäesmärkide saavutamiseks. Samuti seatakse taotlejale nõue tagada põhiõiguste hartas ja puuetega inimeste õiguste konventsioonis toodud õigustega arvestamine. Me ei saa veel lõpuni aru, mis tegelikult selle sisu on, aga kehtima hakkab kõikidele uutele toetusmeetmetele. Seega sooviksime selgitust.</p>	<p>Nõue järgida „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtteid ning tagada põhiõiguste hartas ja puuetega inimeste õiguste konventsioonis toodud põhiõigustega arvestamine on läbi nõue Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite kasutamisel. Teemade eest vastutavad ministriumid on koostanud põhimõtete ja õiguste järgmiseks abimaterjale ning vajadusel koostöös rakendusüksusega nõustatakse taotlejaid nende teemadel.</p>
<p>Eesti Töandjate Keskkliit</p>	
<p>Meetme seletuskiri rõhutab eesmärki "teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja teadlaste ning ettevõtjate vahelist koostööd" (§1 (2)). Meetme ülesehitusest ei selgu, millist rolli mängivad teadlased tootearenduse faasis ja kuidas seda eesmärki teadlaste abil saavutatakse. Tootearendus toimub TRL vahemikus 6-9, baasteadus vahemikus TRL 1-3 ja rakendusuuringud vahemikus TRL 4-6. Vastuolu aitaks lahendada TRL astmestiku ühene sõnastamine (näiteks Euroopa Komisjoni eeskujul) ning TRL astmestikul toetuse sihtväärtuste rakendamine.</p>	<p>Selgitamine.</p> <p>Seletuskirjas on viidatud TAIE üldeesmärgile, millesse peab ka antud määruse tegevused panustama. See muidugi ei tähenda, et antud meetme puhul oleks vaid toetatud tegevused, mis toimuvad teadlaste ja ettevõtjate vahelises koostöös. Samas on abikõlblikud sisse ostetavad teenused, mille hulgas võib olla ka ülikoolidest või teistest teadus- ja arendusasutustest sisse ostetavad teenused. Määruse toetavate tegevuste puhul on lähtutud üldise grupierandi määruse definitsioonist, mis otseselt ei viita tehnoloogia valmiduse tasemetele (TVT). Tootearenduse kirjelduse põhjal on võimalik määrata TVT vahemik, kuid antud juhul on olulisem tegevuste sisu, kui konkreetne TVT.</p>
<p>§1 välistab metsamajanduse, kuigi metsanduse valdkonnas võib kliimaeesmärkidest tulenevalt innovatsioonivajadus lähitulevikus olla märkimisväärne. Selliseks tegevuseks võib olla nt metsastamisega seotud innovatsioon – liigilise koosseisu katsetamine, istutamise- või ettekasvatamismeetodid, hooldamine jne – või ka metsade väärindamine, ilma et see sisaldaks raadamist.</p>	<p>Selgitame.</p> <p>§1 välistuste puhul on lähtutud Euroopa Liidu (EL) regulatsioonidest, mis EL fondide kasutamisel välistavad teatud tegevusi. Siinkohal on ka oluline meele pidada, et Maaeluministerium, kes vastutab EL ühise põllumajanduspoliitika rakendamise eest, pakub vastavates sektorites samuti arendus- ja innovatsiooni toetusmeetmeid.</p>

<p>§3 kohaselt on meetme eesmärk praegu konkreetset uue toote või teenuse eksporditulu suurendamine. See eesmärk on õige, kuid konkurentsivõimet aitab tõsta ka kulutõhusam või suurema lisandväärtusega tootmine, paremad tooteomadused, sh taaskasutatud vm kestlikumad materjalid jne. Kui see praegu on välistatud, võiks olla toetuskõlbulik ka olemasoleva toote või teenuse ekspordi toetav tootearendus – nt eksporditavate toodete ja teenuste tootmiseks kasutatavate pooltoodete ja toormaterjalide tootmine.</p>	<p>Selgitame. Toetatavate tegevuste puhul lähtutakse riigiabiireeglitest, mille kohaselt tootearenduse all on võimalik toetada uute või täiustatud toodete või teenuste arendamiseks. Täpsem selgitus on toodud seletuskirja paragrahvi 2 selgitustes.</p>
<p>§7 on toodud abikõlblikud kulud – antud kulude loetelus pole teatud ekspordiga seotud kulusid, kuigi toetuse andmise eesmärk on „aidata ettevõtjal kasvatada uue või oluliselt muudetud toote või teenuse ekspordist saadud müügitulu.“ Teeme ettepaneku, et ka toote/teenuse esmase ekspordiga/esitlemisega seotud kulud oleksid abikõlblikud:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. asjakohased messid, sündmused, tootesitlused, reklaammaterjalid jne; b. lähetuskulud, mis on siis seotud koolituste, konverentside, messidega või ka mõne potentsiaalse partneri (edasimüüjaga) kohtumisega; c. koolitusel või konverentsil osalemise kulu, mis on vajalik tootearenduseks; d. turundus välisriigis; e. disain, turu-uuringud jms. 	<p>Selgitatud Eesti Toiduainetööstuse Liidu arvamuse juures.</p>
<p>§9 on toodud toetuse ulatus, mis olenevalt ettevõtte suurusest on 25-45%, pole väga suur osakaal projekti kogumaksumusest. Meie hinnangul pole suurettevõtte toetusmäära diferentseerimine põhjendatud, kuna nende tootearenduse positiivne sotsiaal-majanduslik mõju läbi töökohtade ja tarneahelate võib olla suuremgi kui väike-ettevõtetel. Samuti võib suurematel tootjatel olla parem tootestamispotentsiaal, kuna omatakse turust, materjalist ja protsessidest paremat ülevaadet. Samuti tuleks meetme jätkumisel uutes voorudes kaaluda toetusmäärade suurendamist.</p>	<p>Selgitame. Toetusmäärade kehtestamisel on lähtutud lubatud riigiabiireeglitest.</p>
<p>Selleks, et meetmega seotud aruandlusele ei kuluks arendustööga võrreldav hulk aega, teeme ettepaneku aruandlust võimalikult palju minimeerida ja võimalusel kaaluda selle asendamist sisulise mentorluse või toega ettevõttele või toote või prototüübi avaliku esitlemisvõimalusega peale arendustööde lõppu.</p>	<p>Täna sisuka ettepaneku eest. Aruandlust oleme proovinud jooksvalt vähendada aga tulenevalt ühendmääruse tingimustest peavad toetuse saajad esitama vähemalt projekti lõppedes lõpparuande, kus kirjeldatakse projektis tehtud tegevusi, projekti tulemust sh teavet Eesti 2035</p>

	põhimõtetesse ja näitajatesse panustamise kohta.
--	--

Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ÜSM artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs

„Eesti 2035“ siht	Horisontaalsed põhimõtted
Eesti majandus on uuendusmeelne ja teaduspõhine	Võrdsed võimalused (sh diskrimineerimise vältimine)
	<p>Meetme tasemel otsene seos puudub. Meede toetab ühiskonna erinevatesse gruppidesse kuuluvate inimeste eneseteostusvõimalusi ning parendab nende võimalusi tegeleda ettevõtluse ja innovatsiooniga. Meetme tulemusena loob ettevõtja uue toote või teenuse, mis aitab kasvatada ettevõtte konkurentsivõimet. Meetme tasemel on võimalik vaid tagada, et teavitustöö käigus kaastakse kõiki huvigruppe ning kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt.</p> <p>Meetme käigus toetatud projektid võivad kaudselt panustada erinevate ühiskonnagruppide võimalustesse osaleda tööelus ja elukestvas õppes ning tegeleda ettevõtlusega, juhul kui projektide sisuks on uute tehnoloogiate, teenuste ja toodete väljatöötamine, mis selliseid võimalusi pakuvad. Vastava hinnangu annab iga taotleja projekti taotluses.</p> <p>Panus Eesti 2035 näitajasse: hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik.</p>
	Sooline võrdõiguslikkus
	<p>Valdkonna suurimaks väljakutseks on, et naiste loodud ja juhitud ettevõtteid on vähem. Samuti tegutsevad naisettevõtjad valdkondades, mis on pigem vähem tehnoloogiapõhised. Naisettevõtjatel on rohkem raskusi rahaliste vahendite ja kapitali hankimisel ning kapitali kaasamisel. Samuti on naisettevõtjad vähem riskijulged ning nende ettevõtted tegelevad vähem arendus- ja innovatsioonitegevustega. Lisaks pole naisettevõtjatel alati ligipääsu ettevõtlusvõrgustikele ja ettevõtluse arendamisega seotud infole.</p> <p>Antud toetust saavad taotleda kõik Eesti äriregistrisse kantud äriühingud, olenemata nendes töötavate füüsiliste isikute soost, sama põhimõtte kehtib ka füüsiliste isikute kohta teenusepakkujates. Toetus on suunatud neile ettevõtjatele, kes soovivad arendada uusi tooteid või teenuseid, aga kes näevad nendes tegevustes suurt riski ning kellel pole selleks piisavat kapitali. Seega aitab antud meede lahendada mõnda eelpool nimetatud väljakutset. Kuna antud meetmega ei toetata uute ettevõtete loomist, vaid juba tegutsevates ettevõtetes tootearenduse tegevuse läbiviimist, ei ole võimalik kahjuks lahendada väljakutset, et Eestis on vähe naiste loodud ja juhitud ettevõtteid. Toetusmeetme teavitustegevuste abil on aga võimalik tõsta naisettevõtjate teadlikkust võimalikest toetusmeetmetest ning julgustada naisettevõtjaid taotlema. Antud toetusmeetme eelarves pole täiendavaid vahendeid lisategevusteks, küll on võimalik seda teha rakendusasutuse muude tegevuste eelarvest.</p>

Meetme abil toetatud projektides võib olla puutumus soolise võrdõiguslikkuse teemadega, vastav hinnang antakse projekti taotluses.

Panus Eesti 2035 näitajasse: **soolise võrdõiguslikkuse indeks**.

Ligipääsetavus

Meetmel on kaudne seos ligipääsetavuse teemadega, ennekõike läbi toetuse abil loodavate erasektori teenuste ja toodete. Meetme tasemel ei ole võimalik antud teemat analüüsida ega võimalikke lahendusvõimalusi pakkuda, kuna meede ei käsitle konkreetse valdkonna, teenuse, infrastruktuuri või toote arendamise toetamist. Seetõttu antakse hinnang puutumuse kohta projekti tasemel taotleja poolt taotluses.

Panus Eesti 2035 näitajasse: **ligipääsetavuse näitaja**.

Regionaalne tasakaalustus

Toetav mõju – toetuse tegevuste elluviimisel arvestatakse piirkondade vaheliste erinevuste vähendamisega. Valdonna peamiseks väljakutseteks on suured piirkondade vahelised erinevused ettevõtete konkurentsivõimes ning kapitali ja oskustega tööjõu kättesaadavuses. Oluline on, et ettevõtete võimalused tegutseda ja areneda ning inimestel võimalus saada tasuvat tööd oleks eri piirkondade lõikes tagatud ühtlasemalt. Meetme panust regionaalsete erisuste vähendamisse mõõdetakse näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“.

Ettevõtete tootlikkus (SKP hõivatu kohta ostujõu pariteedi alusel) on selgelt kõrgem suuremate linnapiirkondadega piirkondades, ulatudes 2020. a seisuga Harjumaal 102%-ni ELi keskmisest, jäädes seevastu Lääne-, Kirde- ja Kesk-Eesti piirkondades kõigest 51-56% vahele ning viies maakonnas lausa alla 50% (madalaim Saaremaal 45%). Kõige kiiremas tempos on ELi keskmisele lähemale liikumas jätkuvalt Põhja- ja Lõuna-Eesti. Ülejäänud NUTS3 piirkondade lähenemine on aastatel 2018-2020 olnud aeglasem ega ole olnud järjepidev, Kirde-Eesti näitaja on koguni 5% võrra ELi keskmisest kaugenenu. Erandiks on siiski mitmed maakonnad, mille SKP hõivatu kohta on lähenenud ELi keskmisele kiiremas tempos, nt Põlva- Võru- ja Viljandi maakond (2 aastaga lähenenud ELi keskmisele enam kui 7%).

Ettevõtete lisandväärtuse piirkondlikud erinevused on paaril viimasel aastal mõnevõrra vähenenud. Kui 2018. aastal ulatus keskmine lisandväärtus 20+ töötajaga ettevõtetes 1588 eurost Lääne-Eestis 3538 euronni Ida-Virumaal, siis 2020. aastaks oli vastav lõhe vähenenud 1663 ja 3072 euro (Põhja-Eesti) vahele. Paraku on piirkonniti ühtlasemate näitajateni jõutud ennekõike Ida-Virumaa ettevõtete lisandväärtuse vähenemise tõttu. Tuleb ka arvestada, et nendes näitajates ei kajastu piirkondlikus ettevõtluses olulist rolli mängivad mikroettevõtted.

2022. a läbi viidud analüüsi andmete põhjal 49% toetustest läks Harjumaale, 11,5% Tartumaale, 15% teistesse maakondadesse ning 24% olid üleriiklikud ja maakondadevahelised projektid. Eeldades, et üleriiklikud ja maakondadevahelised projektid jaotuvad sarnaselt ülejäänud projektidega, viidi maakondlikult määratletud projektidest 65% ellu Harjumaal, 15% Tartumaal ja 20% teistes maakondades. Detailsema analüüsi läbiviimiseks käesoleval hetkel andmed puuduvad, kuna eelmise perioodil sama sekkumise puhul puudus regionaalse tasakaalu edendamise põhimõtete juurutamine määruse tegevustes, millest tulenevalt ei ole kogutud eraldi andmeid toetuse saajate ja toetuse tegevuste mõjust regionaalse jaotumise kohta. 20 ja enam töötajaga ettevõtetest tegutses 2021. aastal Harjumaal 57% ning Tartumaal 11% ettevõtetest, teistes maakondades 32%. Seega on märgatav erinevus tootearenduse toetuse jagunemise ja ettevõtete suhtarvu vahel Harjumaa, Tartumaa ja ülejäänud Eesti vahel. Regionaalse tasakaalu suurendamiseks peaks meetme eelarvest jõudma väljapoole Harju- ja Tartumaad toetusi vähemalt samas proportsioonis sihtrühma ettevõtete tegevuskohaga, või pigem isegi rohkem.

Regionaalse arengu tegevuskava juurprobleemi „piirkondlikud erinevused ettevõtete konkurentsivõimes ja ligipääsus kapitalile“ kirjelduses tõdeti ka, et „*Ettevõtlusarengu ja innovatsiooni toetus- jm rahastamismeetmete piirkondlik jaotus on viimastel aastatel olnud pigem ettevõtlusarengu piirkondlike erinevuste vähendamise seisukohast soodne. /.../ Selline piirkondlik jaotus tuleb suures osas siiski põllumajandus- ja kalandusfondi ja regionaalarengu meetmete arvelt. /.../ Toetuste sellisele jaotusele vaatamata on ettevõtlusarengu piirkondlikud erinevused püsinud endistviisi suured.*“

Järgnevalt on esitatud regionaalseid erisusi vähendavate sekkumisvõimaluste analüüsi tulemused:

- 1) Taotlejate täiendav informeerimine ja nõustamine – rakendusüksuse omategevustes ja koostöös teiste osapooltega on võimalik paremini suunata informatsiooni ja nõustamist väiksema taotlemisaktiivsusega piirkondadesse ehk väljapoole Harju ja Tartu maakonda.
- 2) Võimekust arendavate tegevuste kavandamine – selleks on eraldi meede planeeritud, tootearenduse meetme eelarves sellisteks tegevusteks eelarvet ette nähtud pole.
- 3) Piirkonniti erinevad kvalifitseerimistingimused – määruse väljatöötamisel on arvestatud, et seatud tingimused ei kohtleks mingil juhul ettevõtjaid ebavõrdselt. Ainus selgelt piirav tingimus on, et ettevõtja viimase kahe majandusaasta keskmine müügitulu majandusaasta aruannete kohaselt on iga majandusaasta kohta vähemalt 200 000 eurot. Samas on vastav tingimus ülioluline, et hinnata ettevõtja võimekust tootearenduseprojekti läbi viia.
- 4) Toetusmeetme kavandamine teatud piirkondadele – probleem, mida meede lahendab, on igas piirkonnas sarnane, seega ei ole õigustatud piirkondlik kavandamine.

- 5) Toetuse suunamine ainult turutõrkepiirkondadesse – turutõrge on universaalne.
- 6) Eriprojektid ja investeeringud teatud piirkondadesse – meetmes ei tehta investeeringuid ega eriprojekte.
- 7) Toetusskeemi piloteerimine teatud piirkonnas – väljakujunenud meede, mis ei vaja piloteerimist.
- 8) Piirkonniti erinevad toetusmäärad – toetusmäärade seadmisel lähtutakse üldise grupierandi reeglitest, kõrgemaid toetusmäärasid mingile piirkonnale ei saa luua. Samas pole õigustatud madalama toetusmäära seadmine kindlale piirkonnale, kuna ka seal on ettevõtjaid, kes vajavad riigi toetust. Siinkohal on oluline silmas pidada, et riigiabi reeglitest tulenevalt ongi tootearenduse toetusmäärad üldiselt madalad.
- 9) Teatud piirkondadele reserveeritud teotusvahendid – taotlemine toimub jooksva taotlusvooruna ja varasem kogemus on näidanud, et planeeritud eelarve on piisav, et taotlusvooru suurema osa struktuurivahendite perioodist avatuna hoida. Kuna toetust ei anta pingerea alusel, vaid neile, kes ületavad lävendi, ei ole ohtu, et ükski sobiv ettevõtte ja projekt jääks rahastamata. Küll on aga oluline toetuse andmisel seirata toetuse piirkondlikku jagunemist ning kui tuvastatakse, et toetus läheb jätkuvalt vaid kindlasse piirkonda (Harjumaa ja Tartumaa), tuleb toetuse andmise tingimusi kohendada regionaalse tasakaalu tagamiseks.
- 10) Toetuse hindamisel piirkondlike boonuspunktide andmine – piirkondlik boonuspunktide andmine võib aidata projekte, mis küll kriteeriumite lõikes ületavad lävendi, aga mille koondhinne jääb alla lävendit. Seega hindamisel regionaalse aspekti arvestamine võib mõjuda positiivselt vähem esindatud piirkondade projektide edukusele.
- 11) Piirkonniti erinev abikõlblike tegevuste loend – kuna meetmes on vaid üks tegevus – tootearenduse läbiviimine, ei ole võimalik piirkonniti seda erinevalt rakendada.

Kokkuvõtlikult, kuna meetmes pole tingimusi, mis takistaks vähem arenenud piirkondade ettevõtetel toetust taotlemast, toetuse taotlemine on pidevalt avatud ning toetust antakse projektidele mitte pingerea vaid lävendi ületamise (st kvaliteedi) alusel, siis tõenäoliselt ei ole enamikel sekkumisvõimalustel ette näha otsest mõju toetatud projektide suhtarvu kasvule väljaspool Harju- ja Tartumaad. Küll aga omab selget potentsiaalset mõju regionaalsete erinevuste vähendamisele taotlejate täiendav informeerimine ja nõustamine väiksema taotlemisaktiivsusega piirkondades. Selleks on planeeritud järgmised tegevused:

- Rakendusüksus korraldab toetusmeetmete infoseminari eri piirkondades või tagab kõigile potentsiaalsetele toetuse saajatele võrdse ligipääsu, kasutades selleks erinevaid digilahendusi.
- Tõhustakse koostööd maakondlike arenduskeskustega, tagamaks paremat regionaalset kaetavust ning informeeritust ja ligipääsetavust

teenustele igas maakonnas. Vajadusel nõustatakse maakondlikke arenduskeskusi toetuste osas eraldi.

-Jagatakse informatsiooni maakondlikele arendusorganisatsioonidele, eelkõike läbi Eesti Linnade ja Valdade Liidu.

-Rakendusüksus ja/või -asutus tutvustab meedet Rahandusministeeriumi korraldatud maakondlikel infopäevadel ja seminaridel ning jagab informatsiooni läbi asjakohaste uudiskirjade.

-Ettevõtluse- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvatamise käskkirja tegevuste planeerimisel ja elluviimisel järgitakse tasakaalustatud regionaalarengu põhimõtteid ning kui elluviija tuvastab tegevuste osaluses regionaalset tasakaalustamatust, siis võtab elluviija selle leevendamiseks ette täiendavaid asjakohaseid tegevusi.

Toetuse andmisega seotud põhilisi indikaatoreid (kvantitatiivseid, näiteks toetuse taotlemise üldine aktiivsus, projektide maht, regionaalne jaotus, teenusepakkuja jaotus ning kvalitatiivseid, näiteks taotlejate tagasiside toetuse tingimuste, toetuse mahu ja teenusepakkuja osas) seiratakse regulaarselt ning juhul, kui tuvastatakse toetuse andmisega seotud kitsaskohti (näiteks madal taotlemisaktiivsus, suurenenud regionaalsed erinevused, toetuse eesmärkide saavutamist takistavad toetuse tingimused), viiakse toetuse tingimustesse sisse vajalikud muudatused või kavandatakse täiendavaid teavitus- ja nõustamistegevusi. Samuti võetakse arvesse rakenduskava vahehindamise ning Eesti 2035 sihtidesse panustamise hindamise tulemusi.

Panus Eesti 2035 näitajasse: **väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 keskmisest.**

Keskkond/Kliima

Meetmel on positiivne mõju kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Meetme raames toetatakse projekte, mis vastavad nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade eesmärkidele. Neljast fookusvaldkonnast kolm panustavad kas otseselt või kaudselt kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisse.

Nutikate ja kestlike energialahenduste fookusvaldkonna üldised eesmärgid on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse toel toota Eestis energiat kliimanetraalselt, muuta Eesti energiakasutus tõhusamaks ja ressursisäästlikumaks ja panustada energia varustuskindluse tagamisse. Eesmärkide saavutamiseks on plaanis toetada projekte, mis arendavad olemasolevaid või uusi energiatootmistehnoloogiaid ning vajalikke komponente, näiteks tuule- või bioenergia valdkonnas. Toetatakse salvestustehnoloogiate ja komponentide ning digitaliseeritud energiasüsteemide arendamist. Täiendavalt toetatakse lahendusi, mis aitavat energiat säästa, näiteks energiasäästlike hoonete ehitustehnoloogiliste või nutikate ja säästlike transpordi- ja liikuvuslahenduste loomine, elektroonikakomponentide ning -süsteemide optimeerimine.

Kohalike ressursside väärimdamise fookusvaldkonna eesmärk on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse toel väärimdada kohalikke ressursse kestlikult, elurikkusega arvestavalt ja kõrge ressursitootlikkusega, keskendudes nii esmasele kui ka sekundaarsele toormele ning võimendades bio- ja ringmajandust. Kohalike ressursside väärimdamine aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet, mis kuluks toote transpordile. Samuti aitab fookusvaldkond kaasa ressursisäästlikkusele, kuna fookuses on tehnoloogiate ja toodete arendamine, kus kasutakse maksimaalselt ära toormeid ning tootmises tekkivaid jäätmeid. Samuti on olulisel kohal tehnoloogiate arendamine, mis aitavad tekkinud jäätmeid keskkonnasõbralikult ja ohutult käsitleda ning tootmiskõrvalsaadusi- ja jääke kasutada teisese toormena. Toetatakse ka keskkonnasõbralike toodete ja materjalide tootmist, näiteks biopõhiste materjalide tootmist.

Digilahendused igas valdkonnas fookusvaldkonna üldine eesmärk on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse toel luua, pakkuda ja kasutada digilahendusi igas valdkonnas, kasutada andmemajandust uute äri võimaluste loomiseks ning kindlustada turvaline küberruum. Antud fookusvaldkonnas toetatakse muu hulgas projekte ja tegevusi, mis loovad uusi lahendusi ja tehnoloogiaid energeetikas, ehituses ja transpordis ning mille eesmärk on parendada elukeskkonda ja vähendada ressursikasutust ning täita Euroopa kliimaeesmäärke. Sellisteks digilahendusteks võivad olla näiteks intelligentsed transpordisüsteemid (optimeerimine, ressursside parem kasutamine), intelligentsed tänavavalgustused, robotiseerimine ja automatiseerimine, arukad energiavõrgud.

Üldjuhul on uued tooted ja tehnoloogiad ressursisäästlikumad ja keskkonnasõbralikumad, põhjustavad vähem kasvuhoonegaaside heidet ja jäätmeid ning kasutavad tootmisel tekkivaid jäätmeid.

Panus Eesti 2035 näitajasse:

- 1) ressursitootlikkus;**
- 2) kasvuhoonegaaside netoheide CO₂ ekvivalentides.**

„Ei kahjusta oluliselt“ (DNSH) analüüs

Rakenduskava DNSH analüüsi (lk 15-16)³ järeldus oli, et meetmel 21.1.1.1. „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ ei ole potentsiaali oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnanäesmärgist.

Käesoleva määruse alusel antava toetuse DNSH analüüs on täiendavalt toodud järgmises tabelis:

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärgi	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Uute teenuste ja toodete arendamine võib tuua kaasa teatud määral kasvuhoonegaaside heite tõusu, mis tuleneb kohapeal täiendavate toodete tootmisest või teenuse kasutamisest. Samas nagu lisas 1 on toodud, siis enamus nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondi toetavad selliste toodete, teenuste ja tehnoloogiate arendamist, mille eesmärk on majandustegevuse põhjustatud kasvuhoonegaaside heite vähendamine.
Kliimamuutustega kohanemine		X	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Uute teenuste ja toodete arendamine lähtub ressursisäästlikkusest. Nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondades on samuti välja toodud, et läbivalt toetatakse tegevusi, mis aitavad kaasa ressursside säästlikumale kasutamisele.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja kaitse		X	Meetmel on otsene positiivne mõju ringmajandusele ning jäätmetekke vältimisele ja kaitsele. Nutika spetsialiseerumise fookusvaldkonna ressursside väärindamine üheks alamtegevuseks on teise toorme ja jäätmete väärindamine. Alamtegevuse eesmärk on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse toel väärindada kohalikke ressursse kestlikult, elurikkusega arvestavalt ja kõrge ressursitootlikkusega, keskendudes nii esmasele kui ka sekundaarsele toormele ning võimendades bio- ja ringmajandust.

³ <https://pilv.rtk.ee/s/d8r9aX3kARtwH5z>

Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Uute toodete ja teenuste arendamine aitab vähendada reostuse võimalusi, samuti on fookusvaldkondade teekaartide koostamisel välja toodud ühe fookusteemana tehnoloogiate arendamine, mida kasutatakse õhu, vee ja maapinna seiramiseks.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Jällegi on nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade eesmärkide ja toetavate tegevuste valimisel lähtud põhimõtetest, et loodavad tehnoloogiad, tooted ja teenused peavad toetama bioloogilise mitmekesisuse, ökosüsteemi kaitse ja taastamisega.

Kokkuvõtlikult, antud meetme rakendamine ei põhjusta olulist kahju keskkonnale. Pigem on meetmel kaudne positiivne mõju keskkonnaeesmärkide saavutamisele, kuna aitab kaasa uute toodete ja tehnoloogiate väljatöötamisele, mis on ressursisäästlikumad ja keskkonnasõbralikumad, põhjustavad vähem kasvuhoonegaaside heidet ja jäätmeid ning kasutavad tootmisel tekkivaid kõrvalprodukte või tootmisjätmeid teisese toormena.

Põhiõiguste harta ja PIK arvestamise kontroll-leht (eraldi fail)